

Φύλο και Ιστορία

Ενότητα 9: Υπήρξε Γαλλική Επανάσταση για τις
γυναίκες;

Έμφυλες διαστάσεις της ιδιότητας του πολίτη κατά
τον 18ο αιώνα

Ανδρονίκη Διαλέτη

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Τμήμα: Ιστορίας, Αρχαιολογίας, Κοινωνικής
Ανθρωπολογίας

Σκοποί ενότητας

Στην αυτή την ενότητα θα επικεντρωθούμε στη Γαλλική Επανάσταση ως ιστοριογραφικό όριο μεταξύ του *παλαιού καθεστώτος* και του νεότερου κόσμου και θα διερευνήσουμε εάν αυτό το σημείο «μετάβασης προς τη νεοτερικότητα» υπήρξε καθοριστικό ως προς τη διαμόρφωση των έμφυλων λόγων και πρακτικών. Ιδιαίτερο βάρος θα δοθεί στις έμφυλες διαστάσεις της ιδιότητας του πολίτη όπως αποτυπώνονται στη *Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη* και σε κείμενα του γαλλικού Διαφωτισμού. Η προσοχή μας συγχρόνως θα στραφεί στη μελέτη της συγκρότησης μιας «πρωτοφεμινιστικής συνείδησης των δικαιωμάτων» στα κείμενα των *Olympe de Gouges* και *Mary Wollstonecraft*. Ταυτόχρονα θα εξεταστεί η επαναστατική δράση των γυναικών και η στάση των επαναστατικών κυβερνήσεων απέναντι σε αυτή.

Περιεχόμενα ενότητας 1/2

- Η Γαλλική Επανάσταση και οι έμφυλες διαστάσεις της ιδιότητας του πολίτη κατά τον 18ο αιώνα
- Μια από τις εμβληματικότερες γυναικείες συλλογικές δράσεις κατά την Γαλλική Επανάσταση: Η πορεία των γυναικών στις Βερσαλλίες, 5 Οκτωβρίου 1789
- Η πορεία των γυναικών στις Βερσαλλίες
- Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη
- Επαναστατική γυναικεία λέσχη μέσα σε εκκλησία
- Επαναστατική γυναικεία λέσχη
- Η Marie Olympe de Gouges θεωρείται η πρώτη «σύγχρονη φεμινίστρια»
- Το πρώτο εμπειριστατωμένο κείμενο για τα πολιτικά δικαιώματα των γυναικών
- Η βασική εκφράστρια των γυναικείων δικαιωμάτων στη Βρετανία: Mary Wollstonecraft

Περιεχόμενα ενότητας 2/2

- Mary Wollstonecraft, *A Vindication of the Rights of Woman* (1792)
- Ανώνυμο κείμενο που κυκλοφόρησε μετά τη *Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη* (1789)
- Σε αντίθεση με τον Jean-Jacques Rousseau, ο Διαφωτιστής Marquis de Condorcet υποστήριξε την ισότητα των φύλων
- Olympe de Gouges, *Déclaration des Droits de la femme et la citoyenne* (1791)
- Η γυναικεία *οικιακότητα* στις υπηρεσίες της πατρίδας, της φύσης και της οικογένειας
- Η «γυναικεία φύση» στις υπηρεσίες της επανάστασης
- Αμφισβητώντας τον ανδρικό λόγο
- Χλευάζοντας τη γυναικεία *οικιακότητα*
- Προτεινόμενη Βιβλιογραφία

Υπήρξε Γαλλική Επανάσταση για τις
γυναίκες;
Έμφυλες διαστάσεις της ιδιότητας του
πολίτη κατά τον 18ο αιώνα

Η Γαλλική Επανάσταση και οι έμφυλες διαστάσεις της ιδιότητας του πολίτη κατά τον 18ο αιώνα

- Η «ανακάλυψη» του *ορθού λόγου*: όχημα για την ισότητα των φύλων ή άλλο ένα εμπόδιο;
- Η *Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη* (1789): τα όρια της οικουμενικότητας.
- Πολίτες, πολίτισσες, και το έμφυλο περιεχόμενο των δικαιωμάτων.
- Φεμινιστικές διεκδικήσεις κατά τον 18ο αιώνα στη Γαλλία και την Ευρώπη.
- Ανασκευάζοντας τη γυναικεία φύση, κατασκευάζοντας την *πατριωτική μητρότητα*.
- «Αφήστε τους άνδρες να κάνουν την επανάσταση»: η *οικιακότητα* των γυναικών στο όνομα της αρχής της *κοινής ωφελείας*.
- Οι απαρχές του νεότερου φεμινισμού: Olympe de Gouges και Mary Wollstonecraft.

Μια από τις εμβληματικότερες γυναικείες συλλογικές δράσεις
κατά την Γαλλική Επανάσταση:
Η πορεία των γυναικών στις Βερσαλλίες, 5 Οκτωβρίου 1789
(Εθνική Βιβλιοθήκη της Γαλλίας).

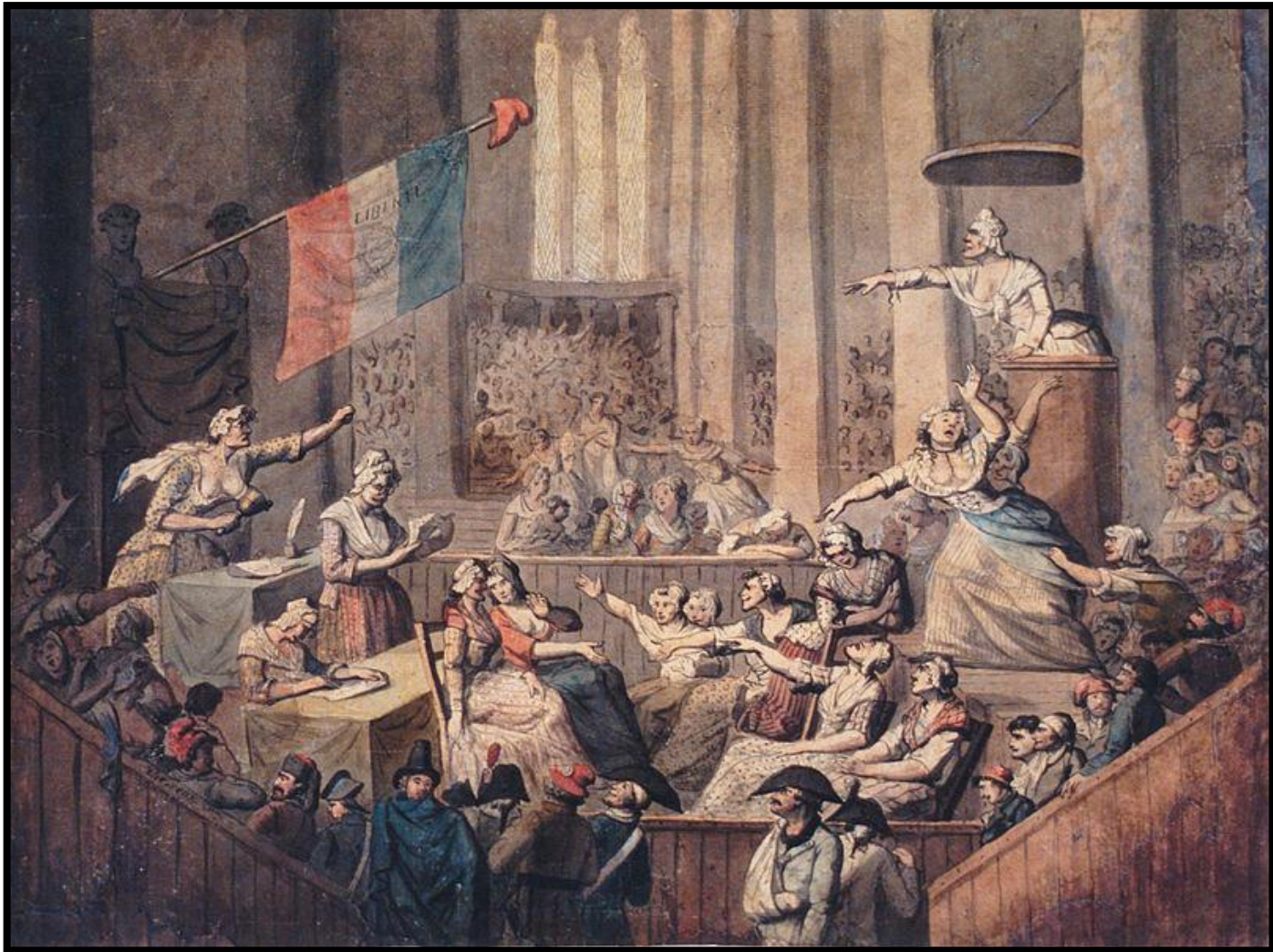
Η πορεία των γυναικών στις Βερσαλλίες (π. 1842)

Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη, 1789 (Jean-Jacques-François Le Barber)

Επαναστατική γυναικεία λέσχη μέσα σε εκκλησία, 1793 (Εθνική Βιβλιοθήκη της Γαλλίας)

Επαναστατική γυναικεία λέσχη (Pierre-Étienne Lesueur, 1791)

Club Patriotique De Femmes.

*Des Femmes bien Patriotes avoient formées un Club dans lequel n'étoit admise aucune autre ;
Elles avoient leur Présidente, et des secrétaires, on s'assembloit deux fois la semaine, la Présidente
faisoit la Lecture des séances de la convention nationale, on approuvoit ou l'on critiquoit ses décrets.
Ces Dames animées du zèle de la Bienfaisance faisoient ^{collecte} entr'elles une qui étoit distribuée à des
familles de bons Patriotes, qui ont besoins de secours.*

Η Marie Olympe de Gouges θεωρείται η πρώτη
«σύγχρονη φεμινίστρια»
(πορτραίτο, Alexander Kucharsky)

Το πρώτο εμπειριστατωμένο κείμενο για τα πολιτικά δικαιώματα
των γυναικών:

Olympe des Gouges, *Déclaration des droits de la femme et de la
citoyenne* (1791)

DÉCLARATION DES DROITS DE LA
FEMME ET DE LA CITOYENNE,

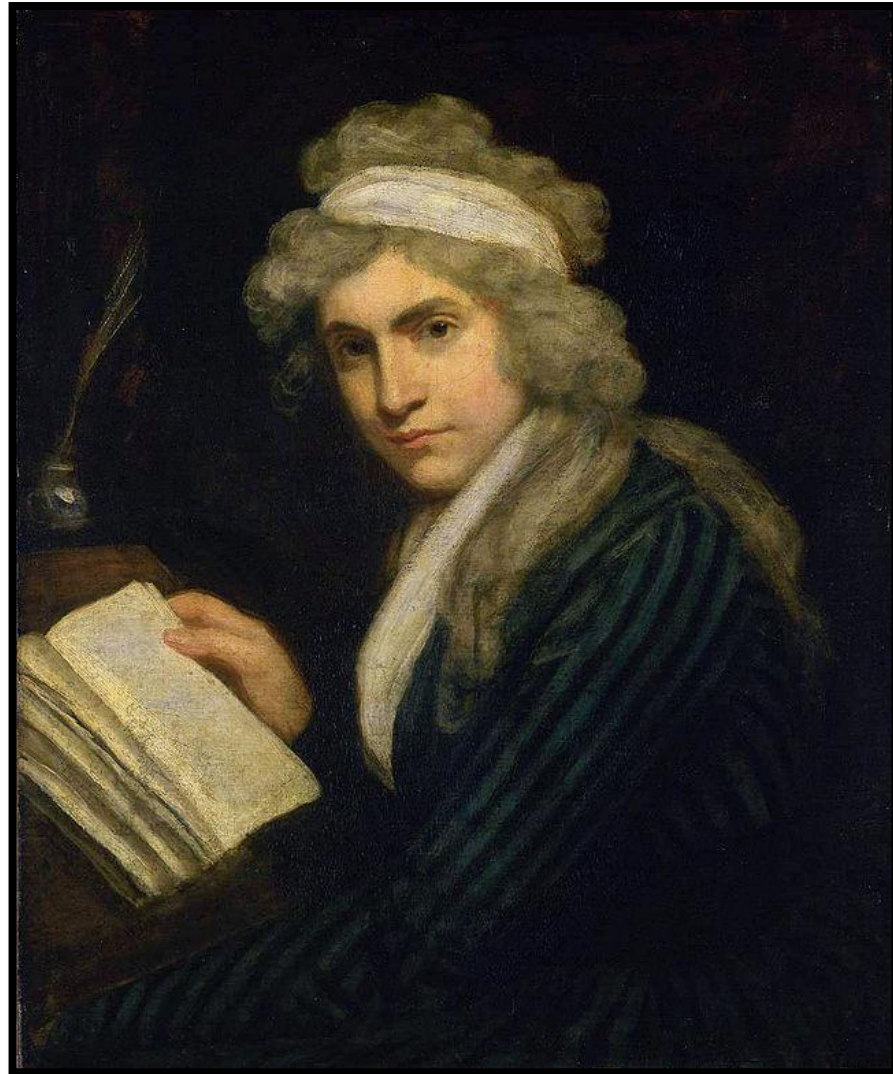
*A décréter par l'Assemblée nationale dans
ses dernières séances ou dans celle de
la prochaine législature.*

P R É A M B U L E.

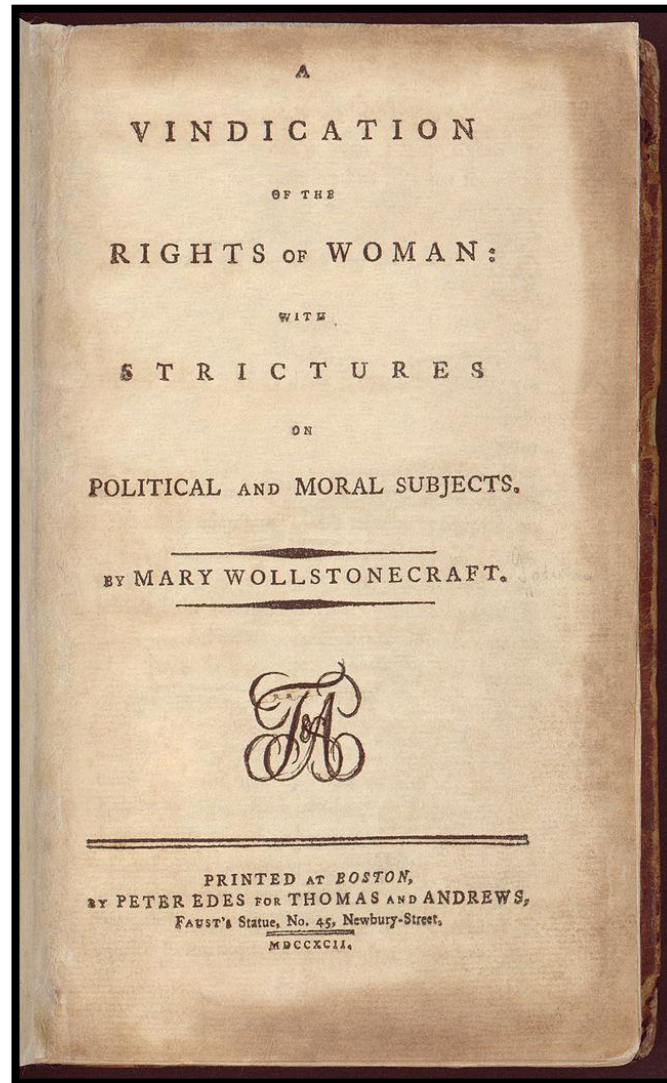
Les mères, les filles, les soeurs, représentantes de la nation, demandent d'être constituées en assemblée nationale. Considérant que l'ignorance, l'oubli ou le mépris des droits de la femme, sont les seules causes des malheurs publics et de la corruption des gouvernemens, ont résolu d'exposer dans une déclaration solennelle, les droits naturels, inaliénables et sacrés de la femme, afin que cette déclaration, constamment présente à tous les membres du corps social, leur rappelle sans cesse leurs droits et leurs devoirs, afin que les actes du pouvoir des femmes, et ceux du pouvoir des hommes pouvant être à chaque instant comparés avec le but de toute institution politique, en soient plus respectés, afin que les réclamations des citoyennes, fondées désormais sur des principes simples et incontestables, tournent toujours au maintien de la constitution, des bonnes moeurs, et au bonheur de tous.

En conséquence, le sexe supérieur en beauté comme en courage, dans les souffrances maternelles, reconnaît et déclare, en présence

Η βασική εκφράστρια των γυναικείων δικαιωμάτων στη
Βρετανία: Mary Wollstonecraft
(John Opie, 1790-1)

Mary Wollstonecraft, *A Vindication of the Rights of Woman* (1792) (από την πρώτη αμερικάνικη έκδοση)

Ανώνυμο κείμενο που κυκλοφόρησε μετά τη Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη (1789)

«Είναι πραγματικά εκπληκτικό που, μολονότι έχει ανοίξει σε τέτοιο βαθμό ο δρόμος των μεταρρυθμίσεων, και έχει καταστραφεί... το συντριπτικά μεγαλύτερο μέρος του δάσους των προκαταλήψεων, εσείς έχετε αφήσει όρθια την παλαιότερη και επικρατέστερη κατάχρηση, αυτή που αποκλείει το πιο όμορφο και πιο αξιαγάπητο μισό από τους κατοίκους αυτού του πελώριου βασιλείου από τις θέσεις, τα αξιώματα, τις τιμές και κυρίως από το δικαίωμα να κάθεται ανάμεσα σας... Καταλύσατε το σκήπτρο του δεσποτισμού, διακηρύξατε το όμορφο αξίωμα... οι Γάλλοι είναι ένας ελεύθερος λαός. Ωστόσο, ακόμα αφήνετε δεκατρία εκατομμύρια σκλάβους ντροπιαστικά να φοράν τις αλυσίδες δεκατριών εκατομμυρίων δεσποτών! Ανακαλύψατε την αληθινή ισότητα των δικαιωμάτων αλλά τα στερείτε άδικα από το πιο γλυκό και πιο ενδιαφέρον μισό από εσάς!... Τέλος, θεσπίσατε ότι ο δρόμος για τα αξιώματα και τις τιμές θα είναι ανοικτός, χωρίς προκαταλήψεις, σε όλα τα ταλέντα. Ωστόσο, εξακολουθείτε να θέτετε ανυπέρβλητα εμπόδια στα δικά μας! Νομίζετε, λοιπόν, ότι η φύση, αυτή η μητέρα που είναι τόσο γενναιόδωρη με όλα τα παιδιά της, έχει σταθεί σφικτοχέρα απέναντι μας και ότι έχει παραχωρήσει τη χάρη και την εύνοια της μόνο στους άσπλαχνους τυράννους μας; Ανοίξτε το μεγάλο βιβλίο του παρελθόντος και δείτε τι έχουν κάνει οι ένδοξες γυναίκες σε όλες τις εποχές, την τιμή που έχουν δώσει στους τόπους τους, τη δόξα που έχουν δώσει στο φύλο μας, και κρίνετε για πόσα πράγματα θα ήμασταν ικανές, εάν η τυφλή σας προκατάληψη, η ανδρική αριστοκρατία σας, δεν μας στερούσε αδιάκοπα το κουράγιο μας, τη σοφία μας και τα ταλέντα μας... Δώστε μας τη δυνατότητα να εργαστούμε όπως εσείς και μαζί με εσάς για τη δόξα και την ευτυχία του Γαλλικού λαού...».

Requête des Dames à l'Assemblée Nationale (1789) [Karen Offen, *European Feminisms, 1700-1950: A Political History*, Stanford University Press, Stanford 2000, σ. 54-5].

Σε αντίθεση με τον Jean-Jacques Rousseau, ο Διαφωτιστής Marquis de Condorcet υποστήριξε την ισότητα των φύλων

«Τα δικαιώματα των ανδρών απορρέουν μόνο από αυτό, ότι δηλαδή οι άνδρες είναι όντα με ευαισθησία, ικανά να αναπτύξουν ιδέες πάνω στην ηθική, και να επιχειρηματολογήσουν πάνω σε αυτές τις ιδέες. Συνεπώς, οι γυναίκες έχοντας ακριβώς τις ίδιες αρετές, έχουν ασφαλώς και τα ίδια δικαιώματα. Είτε κανένα άτομο από την ανθρώπινη φυλή δεν έχει πραγματικά δικαιώματα, είτε έχουν όλα τα ίδια δικαιώματα. Και όποιος ψηφίζει εναντίον των δικαιωμάτων του άλλου, ανεξάρτητα από τη θρησκεία, το χρώμα ή το φύλο αυτού του άλλου, εφεξής αποκηρύσσει και τα δικά του».

Marquis de Condorcet, *Sur l'admission des femmes au droit de cité* (1791) [Karen Offen, *European Feminisms, 1700-1950: A Political History*, Stanford University Press, Stanford 2000, σ. 57].

Olympe de Gouges, *Déclaration des Droits de la femme et la citoyenne* (1791)

- I. Η γυναίκα γεννιέται ελεύθερη και έχει τα ίδια δικαιώματα με τον άνδρα. Οι κοινωνικές διακρίσεις δεν μπορούν να στηριχτούν παρά μόνο στην κοινωνική χρησιμότητα.
- II. Σκοπός κάθε πολιτικής οργάνωσης είναι η διατήρηση των φυσικών και αναφαίρετων δικαιωμάτων του Άντρα και της Γυναίκας. Τα δικαιώματα αυτά είναι η ελευθερία, η ιδιοκτησία, η ασφάλεια, και πάνω από όλα, η αντίσταση στην καταπίεση.
- III. Κάθε εξουσία πηγάζει αποκλειστικά από το έθνος, δηλαδή από τη συνεργασία του Άντρα και της Γυναίκας...
- IV. Η Ελευθερία και η Δικαιοσύνη συνίσταται στη δυνατότητα να αποδίδεται στον καθένα ό,τι του ανήκει. Η άσκηση, λοιπόν, των φυσικών δικαιωμάτων της γυναίκας έχει ως μοναδικό εμπόδιο την προαιώνια τυραννία που της επιβάλλει ο άνδρας. Το εμπόδιο αυτό πρέπει να αρθεί από τους νόμους της φύσης και της λογικής.
- V. Οι νόμοι της φύσης και της λογικής απαγορεύουν κάθε πράξη επιζήμια για την κοινωνία...
- VI. ... Ο Νόμος είναι ίδιος για όλους: όλες οι πολίτισσες και οι πολίτες είναι ίσοι μπροστά σ' αυτόν και πρέπει επομένως να γίνονται εξίσου δεκτοί σε όλα τα αξιώματα, τις θέσεις και τις δημόσιες υπηρεσίες, ανάλογα με τις δυνατότητες τους και δίχως άλλες διακρίσεις εκτός από τις αρετές και τις αξίες τους...
- X. Κανείς δεν επιτρέπεται να διώκεται για τις θεμελιακές πεποιθήσεις του. Η γυναίκα έχει το δικαίωμα να ανεβαίνει στο ικρίωμα. Πρέπει να έχει και το δικαίωμα να ανεβαίνει στο βήμα...
- XI. Η ελεύθερη διακίνηση των ιδεών και των απόψεων αποτελεί ένα από τα πολυτιμότερα δικαιώματα της γυναίκας, αφού μια τέτοια ελευθερία εξασφαλίζει τη νόμιμη πατρότητα των παιδιών...
- XIII. Η γυναίκα συμβάλλει εξίσου με τον άνδρα στη συντήρηση της κρατικής εξουσίας και τις διοικητικές δαπάνες...
- XVII. Δικαίωμα στην ιδιοκτησία έχουν και τα δύο φύλα είτε συμβιώνουν είτε όχι...

Ε. Βαρίκα-Κ. Σκλαβενίτη (επιμ.), *Η εξέγερση αρχίζει από παλιά: σελίδες από τα πρώτα βήματα του γυναικείου κινήματος*, Εκδοτική ομάδα γυναικών, Αθήνα 1981, σ. 33-36.

Η γυναικεία οικιακότητα στις υπηρεσίες της πατρίδας, της φύσης και της οικογένειας

«Στο όνομα της πατρίδας, την αγάπη της οποίας αυτές οι γυναίκες φέρουν στις καρδιές τους, και στο όνομα της φύσης, από την οποία δεν πρέπει κανείς ποτέ να ξεστρατίζει, στο όνομα των χρηστών οικιακών ηθών, για τα οποία οι γυναικείες λέσχες αποτελούν μια πραγματική μάστιγα... ικετεύουμε τις ενάρετες πολίτισσες (*citoyennes*) της Λυών να μείνουν σπίτι τους, να φροντίσουν για το νοικοκυριό τους... Τις ικετεύουμε να σκεφτούν τα δεινά που μπορούν προκαλέσουν, χωρίς αμφιβολία, στη δημοκρατία, εάν κάθε πόλη, κάθε μικρή κωμόπολη στη Γαλλία τις μιμούταν. Θα υπήρχαν παντού λέσχες και σύντομα θα έπαυαν να υπάρχουν καλά οργανωμένα νοικοκυριά».

Από τη δημοσίευση του Louis-Marie Prudhomme στη *Les Révolutions de Paris* (Ιανουάριος 1793) [Karen Offen, *European Feminisms, 1700-1950: A Political History*, Stanford University Press, Stanford 2000, σ. 61-2].

Η «γυναικεία φύση» στις υπηρεσίες της επανάστασης

«... Η επανάσταση μας – μοναδική στην παγκόσμια ιστορία – απαιτεί από όλους τους πολίτες της δημοκρατίας ένα φόρο τιμής μέσω της εργασίας, του πλούτου ή της γνώσης. Έτσι, είναι φυσικό οι πολίτισσες που αισθάνονται περήφανες να αποτελούν μέρος αυτής να καθίστανται χρήσιμες στο πολίτευμα... Για να το πετύχουν με επωφελή και βέβαιο τρόπο θα πρέπει να συναθροίζονται. Γιατί τι μπορούν να πετύχουν τα άτομα μεμονωμένα; Από αυτές ακριβώς τις αδελφικές συγκεντρώσεις των δημοκρατισσών έχουν προκύψει αυτά τα εντυπωσιακά αποτελέσματα του φιλοσοφικού διαφωτισμού, τα οποία προκειμένου να απελευθερώσουν τις γυναίκες από τις αρχαίες προκαταλήψεις που τις διέβαλαν, έχουν ανανεώσει στις γυναίκες τον καρπό των αρετών τον οποίον οι γυναίκες είναι προορισμένες να μεταδώσουν σε όλο το γαλλικό λαό από τη νηπιακή του ηλικία... Αποκήρυξε, λοιπόν, το σύστημα σου, Πολίτη Prudhomme, που είναι τόσο δεσποτικό απέναντι στις γυναίκες όσο ήταν η αριστοκρατία απέναντι στον λαό. Έρθε η ώρα για μια επανάσταση στα ήθη των γυναικών. Έρθε ο καιρός να επανακτήσουν τη φυσική τους αξιοπρέπεια. Τι είδους αρετή μπορεί κανείς να περιμένει από έναν σκλάβο! ... Οπουδήποτε οι γυναίκες είναι σκλάβες, οι άνδρες υπόκεινται στον δεσποτισμό».

Άρθρο της Blandine Demoulin, προέδρου της Société des Amies de la République της Dijon στη *Les Révolutions de Paris* (Φεβρουάριος 1793) [Karen Offen, *European Feminisms, 1700-1950: A Political History*, Stanford University Press, Stanford 2000, σ. 62].

Αμφισβητώντας τον ανδρικό λόγο

«Μπορεί να κατηγορηθώ για έπαρση· δεν μπορώ, εντούτοις, να μη διακηρύξω αυτό που πιστεύω ακράδαντα: ότι δηλαδή όλοι οι συγγραφείς που έχουν γράψει σχετικά με το θέμα της διαπαιδαγώγησης και των κανόνων κοινωνικής συμπεριφοράς των γυναικών, από τον Rousseau έως τον Δρ Gregory, όλοι συνέβαλαν στο να καταστήσουν τις γυναίκες ακόμα πιο επιτηδευμένους και αδύναμους χαρακτήρες, από όσο ήδη ήσαν· και, συνεπώς, ακόμα πιο άχρηστα μέλη της κοινωνίας· θα μπορούσα να είχα εκφράσει αυτή την πεποίθηση σε πιο ήπιο τόνο, φοβάμαι όμως ότι τότε θα έμοιαζε περισσότερο με προσποιητό παράπονο παρά με πιστή έκφραση των αισθημάτων μου, με το ξεκάθαρο συμπέρασμα στο οποίο με οδήγησαν η εμπειρία και ο στοχασμός».

Mary Wollstonecraft, *A Vindication of the Rights of Woman* (1792) [Ε. Βαρίκα-Κ. Σκλαβενίτη (επιμ.), *Η εξέγερση αρχίζει από παλιά: σελίδες από τα πρώτα βήματα του γυναικείου κινήματος*, Εκδοτική ομάδα γυναικών, Αθήνα 1981, σ. 64].

Χλευάζοντας τη γυναικεία οικιακότητα

«Αφού συνδέονται με τον άνδρα ως κόρες, σύζυγοι και μητέρες, το ήθος των γυναικών μπορεί να εκτιμηθεί με βάση τον τρόπο που εκπληρώνουν τα απλά αυτά καθήκοντα· αλλά ο σκοπός, ο απώτερος υψηλός σκοπός των μόχθων τους, θα πρέπει να είναι η ανάπτυξη των δικών τους ικανοτήτων και η καταξίωση της συνειδητής αρετής... Αν όλες οι ικανότητες του γυναικείου μυαλού πρέπει να καλλιεργούνται μόνο εφόσον δεν αμφισβητούν την εξάρτησή της από τον άντρα· αν, όταν αποκτήσει σύζυγο, έχει πετύχει τον στόχο της και, γεμάτη μικροπρεπή υπερηφάνεια, επαναπαύεται ικανοποιημένη με ένα τόσο καταφρονητέο στέμμα –τότε, ας σέρνεται εξευτελιζόμενη στις ενασχολήσεις εκείνες που μόλις την ανυψώνουν πάνω από το ζωικό βασίλειο, αφού αυτό την ικανοποιεί».

Mary Wollstonecraft, *A Vindication of the Rights of Woman* (1792) [Ε. Βαρίκα-Κ. Σκλαβενίτη (επιμ.), *Η εξέγερση αρχίζει από παλιά: σελίδες από τα πρώτα βήματα του γυναικείου κινήματος*, Εκδοτική ομάδα γυναικών, Αθήνα 1981, σ. 71, 80].

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία

- Ελένη Βαρίκα, «‘Αχ, γιατί να γεννηθώ με διαφορετικό πρόσωπο;’ Η σωματική διαφορά στη Γαλλική Επανάσταση», στο της ίδιας, *Με διαφορετικό πρόσωπο: φύλο, διαφορά και οικουμενικότητα*, Κατάρτι, Αθήνα 2000, σ. 57-83.
- Ελένη Βαρίκα-Κωστούλα Σκλαβενίτη (επιμ.), *Η εξέγερση αρχίζει από παλιά: σελίδες από τα πρώτα βήματα του γυναικείου κινήματος*, Εκδοτική Ομάδα Γυναικών, Αθήνα 1981.
- Sara Melzer-Leslie Rabine (επιμ.), *Rebel Daughters: Women and the French Revolution*, Oxford University Press, Νέα Υόρκη 1991.
- Karen Offen, *European Feminisms, 1700-1950: A Political History*, Stanford University Press, Stanford 2000.
- Joan Wallach Scott, *Only Paradoxes to Offer: French Feminists and the Rights of Man*, Harvard University Press, Cambridge Mass. 1996.

Τέλος Ενότητας

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση, Όχι Παράγωγα Έργα 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων έργων:

Εικόνες/Φωτογραφίες

Τα εν λόγω έργα αποτελούν Κοινό Κτήμα (public domain) και έχουν ανακτηθεί από το project Wikimedia Commons http://commons.wikimedia.org/wiki/Main_Page